

THE NEW YORK TIMES
A USA TODAY BESTSELLER

JEDINÁ ŽENA V MIESTNOSTI

MARIE BENEDICT

Inšpirujúca kniha o pozoruhodnej žene

Ljndeni

Jediná žena v miestnosti

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na
www.lindeni.sk
www.albatrosmedia.sk

Lindeni

Marie Benedict

Jediná žena v miestnosti – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2020

Všetky práva vyhradené.
Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

JEDINÁ ŽENA
V MIESTNOSTI

MARIE BENEDICT

JEDINÁ
ŽENA
V MIESTNOSTI

Ljndeni

Copyright © 2019 by Marie Benedict

Cover and internal design © 2019 by Sourcebooks, Inc.

Cover design by Gregg Kulick

Cover image © HOLLYWOOD, UNITED STATES – JANUARY 01:

Actress Hedy Lamarr. (Photo by Alfred Eisenstaedt/The LIFE Picture Collection/Getty Images)

Translation © Denisa Ghaniová 2020

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-1596-6

ISBN e-knihy 978-80-566-1639-0 (1. zverejnenie, 2020)

Pre Jima, Jacka a Bena

1. ČASŤ

PRVÁ KAPITOLA

17. mája 1933

Viedeň, Rakúsko

VIEČKA SA MI ZACHVELI. OTVORILA SOM OČI, ALE SVETLÁ reflektorov ma na chvíľu oslepili. Nenápadne, aby som sa upokojila, som chytila kolegu za ruku, vyčarovala na perách sebedomý úsmev a čakala, kým sa mi vyjasní pred očami. Vzduchom sa ku mne niesol búrlivý potlesk a ja som sa zakolísala na päťách pri tej kakofónii zvukov a svetiel. Pomyselná maska, ktorú som si nasadila na celé predstavenie, mi na chvíľu sklzla. Už som nebola bavorská cisárovná Alžbeta z devätnásteho storočia, len mladá Hedy Kieslerová.

Nemohla som dovoliť, aby si návštevníci slávneho Divadla nad Viedenkou všimli, že som zaváhala pri stvárňovaní cisárovnej, ktorú zbožňovalo celé mesto. Bola symbolom kedysi veľkolepej habsburskej ríše, monarchie, ktorá vládla takmer štyristo rokov, a ľudia v jej vyobrazení nachádzali útechu dokonca aj v dnešných ponížujúcich časoch po svetovej vojne.

Na stotinu sekundy som zatvorila oči a ponorila sa hlboko do svojho vedomia. Zatlačila som Hedy Kieslerovú a všetky jej maličerné obavy a pomerne bezvýznamné ambície do úzadia. Zhromaždila som v sebe silu a znovu som sa stotožnila s rolou cisárovnej. Obrnila som sa jej nevyhnutnou oceľovou tvrdosťou a pripomenula si jej náročnú zodpovednosť. Potom som otvorila oči a pozrela na svojich poddaných.

Zhmotnilo sa predou mnou publikum. Uvedomila som si, že netlieskajú z pohodlia plyšových sedadiel potiahnutých červeným zamatom. Vyskočili na nohy a volali na slávu postojacky, čo bola pocta, ktorú udeľovali moji spoluobčania len zriedkavo. Ako cisárovná som nepochybovala, že je to kvôli mne, ale ako Hedy som premýšľala, či tieto búrlivé ovácie naozaj patria mne a nie inému hercovi z predstavenia *Sissi*. Herec Hans Jaray, ktorý stvárnil manžela cisárovnej Alžbety cisára Franza Jozefa, bol, koniec koncov, legendárna stálica Divadla nad Viedenkou. Počkala som, kým sa moji kolegovia poklonia. Diváci ocenili ostatných hercov nepretržitým potleskom a nedočkavo čakali, kým podídem do stredu javiska ja a ukloním sa. Ten okamih patrilo naozaj iba mne.

Ako som si len želala, aby ma ocko dnes večer videl vystupovať! Keby mama nepredstierala chorobu, s očividným zámerom strhnúť jeho pozornosť na seba a odkloniť ju od môjho dôležitého večera, ocko by mohol zažiť môj debut v Divadle nad Viedenkou. Určite by si vychutnal túto reakciu publika. A keby bol sám svedkom diváckeho obdivu, možno by to pomohlo zmyť škvrnu, ktorá sa so mnou niesla od chúlостivej roly vo filme *Extáza* – roly, na ktorú som zúfalo túžila zabudnúť.

Potlesk pomaly ustával a v publiku sa ozvalo nepokojné šepkanie, keď strednou uličkou prešiel sprievod divadelných uvádzačov s náručiami plnými kytíc. Toto grandiózne gesto s nevhodným, veľmi verejným načasovaním rozrušilo zvyčajne rezervovaných Viedencanov. Takmer som počula, ako v duchu uvažujú, kto by sa odvážil narušiť premiéru v Divadle nad Viedenkou takýmto trúfalým činom. Ospravedlnila by to iba zánietenosť rodiča, ale ja som vedela, že moji opatrní ocko s mamou by nikdy nenašli dost odvahy na takéto gesto. Dopustila sa tejto chyby niektorá z rodín mojich kolegov?

Ako sa uvádzači blížili k javisku, všimla som si, že nenesú zvyčajné kytice, ale nádherné ruže zo skleníka. Možno aj tucet buketov. Koľko môže stáť také veľké množstvo vzácných červených ruží?

V duchu som uvažovala, kto by si v dnešnej dobe mohol dovoliť takú dekadenciu.

Uvádzači vystúpili po schodoch a ja som pochopila, že im prikázali, aby doručili tieto bukety danému príjemcovi pred očami všetkých divákov. Neistá, ako si poradím s takýmto porušením dekóra, som sa zahľadela na ostatných hercov, ale tí sa tvárili rovnako zmätene. Divadelný režisér pokynul uvádzačom, aby zastavili túto frašku, no ktosi im musel veľmi dobre zaplatiť, lebo ho odignorovali a zoradili sa predo mnou.

Jeden po druhom mi podali bukety, až kým som ich nevládala všetky udržať, a tak mi ich začali klásť k nohám. Na chrbte som cítila nesúhlasné pohľady kolegov. Moja kariéra na javisku závisela práve od rozmarov týchto uznávaných hercov, stačilo pár starostlivo zvolených slov a mohli ma zraziť z vrcholu a nahradiť hociktorou inou mladou herečkou z nekonečného zástupu, čo baží po tejto role. Cítila som nutkanie odmietnuť kvety, až kým mi zrazu niečo nenapadlo.

Darca môže byť hocikto. Môže ísť o prominentného člena jednej zo znepriateľených vládnych strán – buď o člena konzervatívnej kresťansko-sociálnej strany, alebo socialistického sociálneho demokrata. Alebo, čo by bolo ešte horšie, môj mecenáš možno sympatizuje s národnosocialistickou stranou, túži po zjednotení Rakúska s Nemeckom a podporuje novozvoleného kancelára Adolfa Hitlera. Kyvadlo moci ukazovalo každý deň na niekoho iného, nikto si nemohol dovoliť riskovať. A ja už vôbec nie.

Diváci prestali tleskať. V neprijemnom tichu sa usadili späť na miesta. Všetci okrem jedného muža. Uprostred tretieho radu stál pri sedadle s najlepším výhľadom v celej sále džentlmen so širokým hrudníkom a s hranatou čelúšťou. On jediný zo všetkých podporovateľov Divadla nad Viedenkou zostal na nohách.

A hľadel priamo na mňa.

DRUHÁ KAPITOLA

17. mája 1933

Viedeň, Rakúsko

OPONA SA ZATIAHLA. KOLEGOVIA NA MŇA VRHLI SPÝTAVÉ pohľady a ja som pokrčila plecami a pokrútila hlavou. Dúfala som, že tak vyjadrim zmätok a nesúhlas s týmto gestom. Len čo sa mi uprostred gratulácií naskytla vhodná chvíľa, vrátila som sa do šatne a zabuchla za sebou dvere. Miešali sa vo mne hnev a obavy, ako mohli tieto kvety odpútať pozornosť od môjho dnešného triumfu – táto rola mi určite pomôže zbaviť sa zlej povesti po filme *Extáza*. Musím však zistiť, kto mi ich venoval – a či to myslel ako kompliment, akokoľvek pochabý, alebo nejako úplne inak.

Vytiahla som obálku ukrytú medzi ružami v najväčšom bukete, siahla po nožničkách na nechty a otvorila ju. Vybrala som z nej kartičku smotanovej farby lemovanú zlatom, pridržala si ju pod svetlom lampy na toaletnom stolíku a prečítala si, čo na nej stálo:

Pre nezabudnuteľnú Sissi. S úctou Friedrich Mandl

Kto je Friedrich Mandl? To meno som už niekde počula, ale nevedela som ho zaradiť.

Vtom ktosi autoritatívne zaklopal na dvere. „Slečna Kieslerová?“ Stála za nimi pani Else Lubbigová, skúsená garderobierka hviezd všetkých inscenácií Divadla nad Viedenkou za posledných dvadsať

rokov. Dokonca aj počas svetovej vojny a skľučujúcich rokov, čo nasledovali po porážke Rakúska, pomáhala táto sivovlasá matróna hercom na javisku pri predstaveniach, ktoré povzbudzovali viedenského ducha – napríklad pri postave cisárovnej Alžbety, ktorá Rakúšanom pripomínala historickú udatnosť ich národa a podnecovala predstavy sľubnej budúcnosti. V tejto divadelnej hre sa, samozrejme, nespomínali posledné roky cisárovnej, keď sa zlaté reťaze cisárovej nespokojnosti stali jarmom na jej krku a obmedzovali ju pri každom pohybe. Viedenčania sa nad tým neradi pozastavovali a vynikali v popieraní skutočnosti.

„Ďalej,“ zavolala som.

Pani Lubbigová ani na okamih nezavádila pohľadom o záplavu ruží a začala mi rozväzovať róbu žltú ako slnko. Votrela som si do tváre krém, aby som sa zbavila hrubého divadelného mejkapu a posledných stôp po mojej postave, a ona mi rozčesala vlasy z komplikovaného drdola, ktorý bol podľa režiséra hodný samotnej cisárovnej Alžbety. Hoci pani Lubbigová mlčala, vycítila som, že čaká na vhodnú príležitosť, aby mi položila otázku, ktorá sa nepochybné ozývala celým divadlom.

„Krásne kvety, slečna,“ okomentovala ich pani Lubbigová napokon, keď mi zložila kompliment za herecký výkon.

„Áno,“ pritakala som a trpezlivo som čakala na otázku, ktorú mala garderobierka už dlho na jazyku.

„Môžem sa opýtať, kto vám ich venoval?“ spýtala sa a odvrátila pozornosť od mojich vlasov ku korzetu.

Odmĺčala som sa. Zvažovala som, čo odvetím. Mohla by som klamať a pripísať toto *faux pas* s kvetmi na adresu mojich rodičov, ale tento útržok klebety predstavoval menu, s ktorou môže garderobierka obchodovať, a keď sa s ňou oň podelím, bude mi dlhovať láskavosť. A láskavosť od pani Lubbigovej sa vždy hodí.

Usmiala som sa na ňu a podala jej kartičku. „Nejaký pán Friedrich Mandl.“

Nereagovala, ale začula som prudký nádych, ktorý hovoril za všetko. „Počuli ste o ňom?“ vyzvedala som.

„Áno, slečna.“

„Bol dnes večer v sále?“ Vedela som, že pani Lubbigová sleduje každé predstavenie spoza bočných kulís a vždy dozerá na pridelenú herečku, aby jej mohla kedykoľvek zašití roztrhnutý lem alebo napraviť vykrivenú parochňu.

„Áno.“

„Bol to ten muž, čo zostal stáť po poslednom kole potlesku?“

Vzdychla. „Áno, slečna.“

„Čo o ňom viete?“

„Nerada by som o ňom hovorila, slečna. Nie som na to tá pravá osoba.“

Zakryla som úškrn nad predstieranou zdržanlivosťou pani Lubbigovej. V mnohých smeroch mala vďaka studnici tajomstiev oveľa väčší vplyv ako ktokoľvek z divadla.

„Veľmi by ste mi pomohli.“

Zmlkla a uhladila si bezchybné vlasy vyčesané nahor, akoby zvažovala moju úpenlivú žiadosť. „Doniesli sa ku mne len klebety a fámy. A nie všetky mu lichotia.“

„Prosím, pani Lubbigová.“

Sledovala som v zrkadle výraz jej jemne zvráskavenej tváre, keď v mysli listovala starostlivo udržiavaným fasciklom a rozhodovala sa, ktorá informácia je pre mňa vhodná.

„Pán Mandl nemá príliš lichotivú reputáciu, čo sa týka žien.“

„Rovnako ako každý druhý muž vo Viedni,“ zachichotala som sa. Ak je to všetko, nemám sa čoho obávať. Mužov dokážem zvládnuť. Väčšinu určíte.

„Nejde len o zvyčajné opletačky, slečna. Jeden románik tohto chlapíka viedol až k samovražde mladej nemeckej herečky Evy Mayovej.“

„Ach, preboha,“ zašepkala som, hoci na pozadí vlastnej histórie zlomených srdiec pokusov nápadníkov o samovraždu po mojom

odmietnutí som nemohla nikoho nelútostne odsúdiť. Aj keď bola táto pikantná informácia príšerná, uvedomila som si, že v spise pani Lubbigovej sa určite skrývajú ďalšie. Vycítila som z jej tónu, že mi stále niečo zamlčiava, že mi môže povedať viac. Zaumienila som si však, že to z nej musím vymámiť. „Ak viete ešte niečo, budem vám zaviazaná.“

Zaváhala. „Ide o informáciu, o ktorú sa človek v dnešných časoch bojí podeliť, slečna.“ V tejto neistej dobe sa s informáciami doslova obchodovalo.

Chytila som ju za ruku a zahľadela sa jej do očí. „Podelíte sa o ňu len so mnou, pre moju bezpečnosť. Sľubujem vám, že to nikomu inému neprezradím.“

Po dlhej odmlke sa pani Lubbigová vzdala: „Pán Mandl vlastní fabriku Hirtenberger Patronenfabrik. Táto spoločnosť vyrába muníciu a vojenské zbrane, slečna.“

„Určite je to odporný biznis. No niekto sa mu musí venovať,“ skonštatovala som. Nechápala som, prečo by odvetvie, v ktorom pracuje, malo niečo vypovedať o jeho charaktere.

„Nejde ani tak o vojenskú výzbroj, ktorú vyrába, ako o ľudí, ktorým ju predáva.“

„Naozaj?“

„Áno, slečna. Prezývajú ho Obchodník smrti.“

TRETIA KAPITOLA

26. mája 1933

Viedeň, Rakúsko

DEVÄŤ DNÍ PO MOJOM DEBUTE PRI PREDSTAVENÍ *SISSI* vystúpil na viedenskú oblohu pribúdajúci mesiac a vrhol na ňu tmavofialové tiene. Vyžaroval dosť svetla na to, aby osvietil mestské uličky, takže zvyšok cesty z divadla v modernej devätnástej štvrti som sa rozhodla prejsť pešo. Vyskočila som z taxíka, hoci bolo neskoro. Túžila som po tichej prestávke, pauze medzi šialenstvom po divadelnom vystúpení a rodičovskou záplavou otázok, ktorá na mňa čakala, vždy keď som po práci prišla domov.

Po chodníkoch kráčalo len pár okoloidúcich, sivovlasý párik, čo sa ponáhlal domov po neskorej večeri, a pískajúci si mládenec. Cítila som sa dostatočne bezpečne. Čím som bola bližšie k rodičovskému domu v štvrti Döbling, tým zámožnejšie a bohatšie domy ma obklopovali, takže mi bolo jasné, že tieto ulice musia byť bezpečné. Nič z toho by však neutišilo obavy mojich rodičov, keby vedeli, že kráčam domov sama. Svojho jedináčika si strážili ako oko v hlave.

Odtisla som myšlienky na mamu a ocka a dovolila som si posumiať sa nad recenziou, ktorá vyšla tento týždeň v novinách *Die Presse*. Pochvalné slová na adresu môjho stvárnenia cisárovnej Alžbety viedli k tomu, že sa zvýšil predaj vstupeniek, a posledné tri večery vypredalo divadlo všetky miesta. Moje postavenie na divadelnom rebríčku sa zlepšilo a dostalo sa mi aj značnej chvály od nášho zvyčajne

kritického režiséra. Toto uznanie bolo príjemnou zmenou po škandále, ktorý vyvolala moja nahota v *Extáze* – vystúpiť pred kamerou bez oblečenia sa mi v tom čase zdalo prijateľné a v súlade s umeleckou citlivosťou filmu, až kým na ňu verejnosť spolu s mojimi rodičmi nezareagovala šokovaným zdesením –, a ja som vedela, že som sa rozhodla správne, keď som sa po prieniku do filmového priemyslu vrátila späť k divadlu. Mala som pocit, akoby som sa vrátila domov.

Hraním som sa v detstve chránila pred osamelosťou. Bol to spôsob, akým som zaplňala svet svojej tichej existencie inými ľuďmi než vždy prítomnou pestúnkou či domácou učiteľkou a nikdy nie prítomnými rodičmi. Všetko sa začalo nevinným vymýšľaním postáv a príbehov pre moje mnohopočetné bábkky na improvizovanom javisku pod obrovským písacím stolom v ockovej pracovni, no neskôr sa pre mňa hranie rôznych rolí stalo nečakane oveľa dôležitejším. Keď som začala chodiť do školy – a náhle som musela čeliť širokému, závratnému zastupu nových ľudí –, hranie mi pomohlo prebojovať sa svetom. Stala z neho akási mena, po ktorej som siahala, vždy keď som ju potrebovala. Mohla som sa stať kýmkoľvek, po kom ostatní tajne túžili, a ja som na oplátku vždy získala, čokoľvek som chcela. No až dotedy, kým som prvý raz nevyšla na javisko, som nerozumela rozsahu svojho nadania. Dokázala som svoje ja zatlačiť do úzadia a nasadiť si masku úplne inej osoby, ktorú vymyslel režisér alebo dramatik. Mohla som uprieť zrak na publikum a jednoducho využiť svoju schopnosť ovplyvniť druhých.

Jediný temný tieň na všetko to svetlo z vydareného predstavenia *Sissi* vrhala každovečerná zásielka ruží. Farba sa menila, no objem nie. Dostala som červenofialové, bledoružové, slonovinové, krvavočervené, dokonca aj vzácne, krehké fialové ruže, ale vždy presne dvanásť tuctov. Bolo to obscénne, no aspoň sa zmenil spôsob doručenia. Uvádzači mi ich už neprinášali pompézne na javisko, teraz mi ich diskkrétne uložili do šatne počas posledného dejstva.

Záhľadný pán Mandl. Zdalo sa mi, že som ho párkrát zazrela medzi divákmi na žiadanom mieste v treťom rade, ale nebola som si istá.

Okrem listu s prvými ružami nevynaložil žiadne úsilie, aby ma znovu kontaktoval – až do dnešného večera. Medzi jasnožltými pukmi – rovnakej farby bola aj moja róba – sa skrývala kartička lemovaná zlatom a na nej rukou napísané slová:

Drahá slečna Kieslerová, bolo by mi ctou, keby som Vás po predstavení mohol vziať na večeru do reštaurácie v hoteli Imperial. Keby ste chceli prijať moje pozvanie, prosím, odkážte to môjmu šóférovi, ktorý bude do polnoci čakať pri vchode pre zamestnancov divadla. S úctou Friedrich Mandl

Moji rodičia by zúfali, už keby som zvažovala, že sa stretnem s neznámym mužom bez sprievodu – obzvlášť v hotelovej reštaurácii, hoci sídlila vo významnej budove postavenej architektom Josefom Hoffmannom –, no s informáciami o pánu Mandlovi by mi to ani nenapadlo. Obozretné otázky priniesli ďalšie poznatky o mojom záhadnom mecenášovi. Tých pár priateľov, ktorých som v izolovanom divadelnom svete mala, sa dopyčovali, že sa ženie za peniazmi a že ho pri predaji zbraní vôbec nezaujímajú morálka kupujúcich. Ten najdôležitejší kúsok skladačky som však získala mimovoľne od širitelky tajomstiev pani Lubbigovej, ktorá mi dôverne pošepkala, že pánu Mandlovi vyjadruje priazeň skupina pravicových autokratov, ktorí sa náhle zjavovali po celej Európe ako huby po daždi. Táto správa ma znepokojila zo všetkých najviac, lebo Rakúsko malo problém udržať si nezávislosť, keďže ho geograficky obklopovali diktátorské krajiny hladné po ďalších územiach.

No hoci som sa neodvažovala ísť s ním na večeru do hotela Imperial, nemohla som ho už naďalej úplne ignorovať. Pán Mandl bol podľa všetkého muž s politickými konexiami a súčasná situácia si vyžadovala, aby sa všetci Viedenchania správali obozretné. Stále som však nevedela, ako sa zachovať voči jeho pozornosti, keďže doteraz som

flirtovala len s poddajnými mládencami v mojom veku. Kým dokážem zosnovať nejaký plán, poverila som pani Lubbigovú, aby mi pomohla rozptýliť šoféra pána Mandla. Vyšla som sa tak vchodu pre zamestnancov a vytratila sa cez predný východ.

Opätky mi klopkali do rytmu *staccata*, keď som sa ponáhľala k ulici Peter-Jordan-Strasse. Míňala som známe domy našich susedov a blížila sa k budove, ktorú rodičia označovali za našu „chalupu“. Bolo to nevhodné označenie, ktoré pri opise svojich domovov používali azda všetci obyvatelia štvrte Döbling. Toto pomenovanie malo vzdávať hold anglickému architektonickému štýlu veľkých vzdušných domov v susedstve, čo boli postavené okolo izolovaných rodinných záhrad, ale utváralo skreslenú predstavu o ich skutočnej veľkosti.

Od rodičovského domu ma delilo už len pár budov, keď sa mi zazdalo, že okolie zrazu stemnelo. Vzhľadla som k oblohe, či oblaky zastreli mesiac, ale ten žiaril rovnako jasne ako doteraz. Ešte nikdy som si nevšimla tento úkaz, ale pravdupovediac, takmer nikdy som nekráčala sama našou štvrtou v noci. Uvažovala som, či sa táto tma dá vysvetliť tým, že ulica Peter-Jordan-Strasse sa nachádza v blízkosti hustého Viedenského lesa, kam sme sa v nedeľu chodili radi prechádzať s ockom.

V budovách na ulici okrem rodičovského domu nežiarili žiadne elektrické svetlá. V oknách čiernych ako uhoľ sa kde-tu mihali slabnúce plamene sviečok, ktoré mi svietili na cestu zo susedných príbytkov, a ja som si zrazu spomenula na dôvod, prečo je na ulici väčšia tma. Mnoho obyvateľov štvrte Döbling si ctilo tradíciu tým, že sa od západu slnka v piatok až do západu slnka v sobotu vyhýbali používaniu elektriny, hoci ich náboženské zvyky sa neprikláňali k ortodoxii, ktorá by si vyžadovala takýto postup. Zabudla som na to, lebo moji rodičia túto tradíciu nikdy nedodržiavali.

V židovskej štvrti Döbling v katolíckej krajine sa oslavoval sabat.

ŠTVRTÁ KAPITOLA

26. mája 1933

Viedeň, Rakúsko

V MOMENTE, KEĎ SOM PREKROČILA PRAH, PRIVÍTALA MA vôňa. Nepotrebovala som vidieť ruže, aby som si uvedomila, že je ich plný dom. Prečo ich pán Mandl poslal aj sem?

Z krídla Bechstein v salóniku ku mne doľahli roztržité akordy Bacha. Keď sa za mnou zabuchli dvere, hudba zrazu ustala a mama zavolala: „Hedy? Si to ty?“

Podala som kabát našej slúžke Inge a zakričala som jej naspäť: „Kto iný by prišiel v takúto neskorú hodinu, mama?“

Ocko vyšiel zo salónika, aby ma privítal. Z kútika úst mu visela zložito vyrezávaná drevená fajka. „Ako sa má naša cisárovná Alžbeta? ‚Ovládla si celé javisko‘, ako tvrdí *Die Presse*?“ opýtal sa.

Usmiala som sa naňho. Bol vysoký a prítažlivý aj so sivými vlasmi na spánkoch a s vráskami okolo modrých očí. Dokonca aj v túto neskorú hodinu po jedenástej mal na sebe bezchybný, vyžehlený tmavosivý oblek s pásikovanou purpurovočervenou kravatou. Vždy pôsobil ako spoľahlivý, úspešný riaditeľ Creditanstalt-Bankverein, jednej z najprominentnejších viedenských bánk.

Chytil ma za ruku a na chvíľu sa mi pred očami zjavili víkendové popoludnia z detstva, keď trpezlivo odpovedal na všetky moje otázky o svete a o tom, ako funguje. Nezamietal žiadny oriešok, ktorým som si práve lámala hlavu, nech už šlo o záhadu z oblasti histórie, vedy,

literatúry či politiky, a ja som mu visela na každom slove, hltala som jeho bezvýhradnú pozornosť. V jedno z mojich obľúbených, slnkom zaliatych popoludní mi celú hodinu opisoval, ako funguje fotosyntéza, aby tak vyriešil moje detské úvahy, čo papajú rastliny. Jeho trepezlivosť pri objasňovaní mojich vytrvalých otázok ohľadom prírody a fyzikálnych vied nikdy neutíchala. No takých príležitostí bolo málo, lebo mama, práca a spoločenské povinnosti si ho uzurpovali takmer stále. Bez neho som musela čeliť dlhým hodinám mechanického učenia sa s učiteľmi alebo vypracovávania domácich úloh, jednotvárnym aktivitám s pestúnkou a v menšej miere aj s mamou, ktorá mi venovala pozornosť len vtedy, keď som sedela za klavírom a ona ma mohla karhať za to, ako hrám. Hoci zbožňujem hudbu, teraz som hrávala na piane len vtedy, keď mama nebola doma.

Ocko ma odviezol do salónika a usadil na jedno zo štyroch brokátových kresiel, čo stáli okolo kozuba, v ktorom v tento chladný jarný večer horel oheň. Kým sme čakali na mamu, opýtal sa: „Si hladná, princeznička? Môžem požiadať Inge, aby ti niečo pripravila. Po tom boji so zápalom pľúc vyzeráš ešte vždy vychudnuto.“

„Nie, ale ďakujem, ocko. Najedla som sa pred predstavením.“

Poobzerala som sa po miestnosti, pristavila sa pohľadom na rodinných portrétach, čo zahalovali steny s pásikavými tapetami, a všimla som si, že niekto – pravdepodobne mama – prefíkane naranžoval po salóniku tucet buketov bledoružových ruží. Ocko nadvihol jedno obočie, ale inak sa k téme kytíc nevyjadril. Obaja sme vedeli, že mama ma čoskoro zasype otázkami.

Tá vošla do izby a zamestnala si ruky tým, že si naliala pohár šnapsu. Bez slov či jediného pohľadu mi tak dala jasne najavo, ako som ju sklámala.

V miestnosti sa rozhostilo ticho, všetci sme čakali, kým mama prehovorí.

„Zdá sa, že máš ctiteľa, Hedy,“ ozvala sa napokon po veľkom dúšku šnapsu.

„Áno, mama.“

„Čo ho k tomu mohlo povzbudiť?“ V hlase jej bolo badať zvyčajné odsudzovanie. Súkromná dievčenská škola, na ktorej trvala, zlyhala pri pokuse vyformovať zo mňa budúcu žienku v domácnosti pripravenú na vydaj, ako sa nádejala. Mama napriek hlbokkej úcte, ktorú prechovávali Viedeňčania k hereckému remeslu, vždy tvrdila, že s výberom tohto „hlúpeho“ povolania sa môžem čoskoro rozlúčiť aj so slušnými mravmi. Musím priznať, že niekedy som potajomky naplňala jej najhoršie obavy s mládencom, ktorému som práve dovoľovala, aby mi dvoril. Z času na čas som určitým nápadníkom – napríklad aristokratickému rytierovi Franzovi von Hochstettenovi alebo arogantnému hercovi a kolegovi z *Extázy* Aribertovi Mogovi – dovoľila dotýkať sa ma všetkými spôsobmi, ktoré si mama predstavovala, len aby som sa jej vzoprela. *Prečo nie?* pýtala som sa v duchu. Aj tak si myslela, že sa správam trúfalo. A páčilo sa mi, ako sa moja moc nad mužmi odrážala v moci nad publikom – dokázala som si ho udržať v područí.

„Nič, mama. Nikdy som sa s ním nestretla.“

„Prečo by ti posielal toľko ruží, ak si mu za ne nič nedala? Ak ho vôbec nepoznáš? Videl ťa v tej nehanebnej *Extáze* a považuje ťa za necudnú ženu?“

Ocko ju ostro prerušil: „Dost! Možno mu učarovalo jej vystúpenie, Trude.“ Mama sa volala Gertrude a ocko ju oslovoval prezývku len vtedy, keď sa ju snažil obmäkčiť.

Mama si zastrčila zatúlané čierne pramene späť pod bezchybný čepiec a postavila sa. Vyzerala omnoho vyššia, hoci v skutočnosti merala len o čosi viac ako stopäťdesiat centimetrov. Odpochodovala k svojmu písaciemu stolu, na ktorom trónil buket s kartičkou. Náchla sa po striebornom nožíku na otváranie listov a prešla ním po okraji dôverne známej smotanovej obálky.

Podržala si kartičku lemovanú zlatom pod svetlom lampy a nahlas prečítala:

„Pre pána a pani Kieslerovcov. Za posledný týždeň som mal šťastie vidieť vašu dcéru v úlohe cisárovnej Alžbety až štyri razy a chcem vám pogratulovať, že ste vychovali také talentované dievča. Rád by som sa vám predstavil osobne, aby ste mi dovolili stretnúť sa s vašou dcérou. Ak s tým súhlasíte, prišiel by som k vám túto nedelu o šiestej večer, keď je divadlo zatvorené. S úctou Friedrich Mandl.“

Pán Mandl ma tlačí do niečoho, po čom netúžim.

Na môj obrovský úžas sa rodičia odmlčali. Myslela som si, že matka sa mu za také odvážne a nevhodné pozvanie vysmeje alebo ma pokarhá za nejaký vymyslený priestupok, ktorého som sa dopustila a získala si ním nežiadajúcu pozornosť pána Mandla. A domnievala som sa, že otca – mierneho vo všetkých záležitostiach, ktoré sa ma netýkali – rozčúli nehorázna prosba muža, ktorého s nami nespája rodina ani priatelia. No moje očakávania sa nenaplnili a obľúbené hodiny na kozubovej rímse, svadobný darček od maminých rodičov, v úplnom tichu nahlas tikali takmer minútu, kým som konečne prehovorila.

„Čo sa deje?“ začudovala som sa.

Ocko si povzdychol. Posledné mesiace vzdychal čoraz častejšie. „Musíme si počínať opatrne, Hedy.“

„Prečo?“

Mama dopila šnaps a namiesto odpovede sa ma spýtala: „Vieš niečo o tom pánu Mandlovi?“

„Len málo. Keď mi začal posielat ruže do šatne, opýtala som sa naňho ostatných zamestnancov divadla. Vraj vlastní fabriku na výrobu zbraní.“

„Už ti niekedy poslal kvety?“ zhrozil sa ocko vyľakane.

„Áno,“ odvetila som potichu. „Posiela mi ich každý večer od premiéry Sissi.“

Vymenili si nepreniknuteľné pohľady. Ocko odpovedal za nich oboch. „Ozvem sa pánu Mandlovi. Pozveme ho v nedeľu o šiestej na kokteil a ty, Hedy, sa s ním potom navečeriaš.“

Onemela som od úžasu. Hoci mama vždy dychtila po tom, aby som si našla a vydala sa za milého chlapca z Döblingu, a domnievala som sa, že otec odo mňa chce to isté, aj keď to nikdy nespomenul nahlas, nikdy sa otvorene nemiešali do môjho osobného života. Dokonca ani vtedy, keď som sa odmietla vzdať kariéry a prijať ponuku na sobáš od syna jednej z najuznávanejších nemeckých rodín – od von Hochstetena. A rozhodne nikdy netrvali na tom, aby som sa stretla s nejakým konkrétnym mužom. Tak prečo to chcú teraz?

„Môžem k tomu tiež niečo povedať?“

„Prepáč, Hedy, ale musíš sa s ním stretnúť. Toho muža nesmieme uraziť,“ utrúsil ocko smutne.

Hoci som tušila, že raz sa s pánom Mandlom stretnem, nemienila som sa len tak vzdať. Utrápený výraz na ockovej tvári ma však zastavil. Niečo, niekto ho nútil súhlasiť. „Prečo, ocko?“

„Narodila si sa po vojne, Hedy. Nerozumieš tomu, že politika sa môže stať nástrojom skazy.“ Pokrútil hlavou a znovu vzdychol. Ďalej to už nerozvádzať.

Odkedy mi ocko zatajuje informácie a myslí si, že nie som schopná porozumieť komplikovaným záležitostiam? Vždy mi tvrdil, že dokážem všetko, čo si zaumienim, a ja som mu verila. Jeho slová uistenia mi dodali odvalu stať sa herečkou.

Snažila som sa potlačiť hnev a sklamanie v hlase. „Len preto, že som si vybrala herectvo, to ešte neznamená, že nepochopím problémy, ktoré sa netýkajú divadla, ocko. Ty by si to mal vedieť zo všetkých najlepšie.“

Podráždil ma ockov povýšenecký tón, prišiel mi nezvyčajný po toľkých rokoch, počas ktorých sa ku mne správal ako k inteligentnej rovnocennej osobe. Koľko nedeľňajších nocí po rodinnej večeri sme strávili pri kozube rozprávaním sa o novinkách? Od čias, keď som

ešte bývala relatívne malé dievča, so mnou preberal každý detail všetkých titulkov, kým si nebol istý, že chápem nuansy národnej a medzinárodnej politickej scény, a to ani nespomínam hospodársky rozvoj. Mama sa nám vždy len prizerala, chlipkala šnaps, nesúhlasne krútila hlavou a mrmlala si popod nos, že je to „strata vzácneho času“. Prečo by si ocko myslel, že som sa zmenila len preto, že ma teraz po večeroch zamestnávalo divadlo, a nie konverzácie pri kozube?

Slabo sa na mňa usmial a odvetil: „Asi máš pravdu, princeznička. Tak musíš vedieť, že pred dvomi mesiacmi, v marci, kancelár Dollfuss využil nečestné konanie pri parlamentných voľbách, zmocnil sa rakúskej vlády a rozpustil parlament.“

„Samozrejme, že o tom viem, ocko. Písalo sa o tom vo všetkých novinách. Nečítam si len divadelnú rubriku. A všimla som si ostatný drôt okolo budovy parlamentu.“

„Potom musíš rozumieť aj tomu, že tento čin zmenil politické zriadenie v Rakúsku podľa vzoru Nemecka, Talianska a Španielska na diktatúru. Teoreticky sme stále krajina s demokratickou ústavou a dvomi stranami – Dollfussovou konzervatívnou kresťansko-sociálnou stranou, čo z rôznych dôvodov oslovuje vidiečanov a vyššiu spoločenskú triedu, a opozičnou sociálnodemokratickou stranou. No skutočnosť sa má inak, krajine šéfuje kancelár Dollfuss a snaží sa upevniť si absolútnu moc. Kolujú zvesti, že dá zakázať *Schutzbund*, vojenskú jednotku sociálnodemokratickej strany.“

Skrútilo mi žalúdok, keď ocko zaradil Rakúsko do rovnakej kategórie ako jeho fašistických susedov a hodil rakúskych vodcov do jedného vreca s Adolfom Hitlerom, Benitom Mussolinim a Franciscom Francom. „No asi nikdy som to nevidela napísané tak priamočiaro, ocko.“ Vedela som, že Rakúsko obklopujú fašistickí diktátori, ale myslela som si, že v našej krajine takí vodcovia nepanujú. Teda aspoň zatiaľ nie.

„Možno si si v novinách neprečítala slovo ‚diktátor‘, ale kancelár Dollfuss sa ním naozaj stal. Veď má *Heimwehr*, polovojenskú orga-